

A pilisszentléleki Legény-barlang praehistoricus faunájáról.

Irta : KORMOS TIVADAR dr.

(1 szövegábrával.)

Érdeemes ősrégészünk: BELLA LAJOS igazgató az 1911. év május havában KADIĆ OTTOKÁR dr.-ral együtt közel három hétig tartó ásatást végzett a Pilishegy nyugati oldalán levő Legény-barlangban. E munkálatok, sajnos, a pleistocaen ősember újabb nyomaira nem vezettek ugyan, de azért az érdekes eredményeket nem nélkülözik. BELLA igazgató az ásatásokról adott előzetes jelentésében¹⁾ a leletek alapján megállapítja, hogy a szóbanlevő barlang a neolit-, bronz- és hallstatti korban, különösen pedig az utóbbi folyamán, ismételten a praehistoricus ember lakóhelyéül szolgált. Ugyancsak ebben a jelentésben találjuk a barlang leírását is.

BELLA igazgató úr szíves felhívására elvállaltam a barlangban gyűjtött fauna feldolgozását s az alábbiakban röviden ennek a munkának az eredményéről kívánok beszámolni.

BELLA és KADIĆ urak megfigyelése szerint a barlang szájánál legfelül vékony szürkésfekete humusréteg volt, ez alatt 15—20 cm. vörössárga agyagréteg feküdt (tűzhelylyel). Tovább lefelé átlag 40 cm. vastag, kötörmelékes agyagréteg következett, amelyben igen sok rágcsáló-csont volt. BELLA megjegyzi²⁾, hogy ezek kétségtelenül madarak begyéből kerültek a barlang talajába. E réteg alatt szürke törmelékes agyag, majd vöröses agyag, legalul pedig sárgás, zsiros agyag következett, melyből a felszíntől 1'30 méternyi mélységben egy *Bos* sp. állkapocs-töredéke került napfényre.

Legérdekesebb az említett „rágcsáló-réteg“ faunája, melyből eddig a következőket határoztam meg:

1. *Homo* (1 ujjperc)
2. *Myotis myotis* BECHST. (1 koponya)

¹⁾ BELLA LAJOS: Ujabb hazai barlangkutatások. Archaeol. Értes. XXXII. köt. 4. sz. 361—365. I. 1912.

²⁾ I. H. 364. I.

3. *Talpa europaea* L. (számos maradvány)
4. *Putorius (Ictis) ermineus* L. (1 koponya, 3 állkapocs)
5. *Mustela martes* L. (4 állkapocs)
6. *Felis catus* L. (1 állkapocs, 1 humerus)
7. *Lynx lynx* (L.) (1 ujjperc)
8. *Citellus cittelus* (L.) (nagyon sok maradvány)
9. *Glis glis* L. (számos maradvány)
10. *Mus musculus* L. (7 állkapocs)
11. *Cricetus cricetus* L. (nagyon sok)
12. *Microtus arvalis* (PALLAS) (2 koponya, 2 állkapocs)
13. *Arvicola terrestris amphibius* (L.) LACEP. (4 állkapocs)
14. *Spalax hungaricus* NHRG. (számos maradvány)
15. *Lepus europaeus* PALLAS (kevés)
16. *Capra* (sp.?) vagy *Ovis* (sp.?) (2 fiatal állkapocs töredék)
17. *Sus scrofa* L. (1 állkapocs, szopósmalactól)
18. *Equus caballus* L. (1 csikófog)
19. Békacsontok (15 db.)
20. Kigyócsigolya (1 db.)
21. *Helix pomatia* L. (1 töredék)
22. *Clausilia laminata* MTC. (1 példány)

Az ugyancsak innen előkerült nagyszámú madárcsontot kérésemre W. ČAPEK tanár úr, a kiváló oslawani madár-osteologus volt szives vizsgálat tárgyává tenni, melynek eredményeként, Čapek úr engedelmével az alábbi madárfajokat közölhetem:

1. *Anser* sp. Több csont (3 tarsometatarsus, 1 tibia töredék, 1 femur, 1 humerus-töredék, 1 furcula-ág, egy kis, jobboldali coracoideum, az 5. nyakcsigolya, 1 index, 2 ujjperc) tartozik ide, melyek talán a nagyobb *Anser anser* (L.)-t s a kisebb *Anser fabalis* (LATH.)-t képviselik.
2. *Anas boschas* L. Egy metacarpus proximalis töredéke.
3. *Anas querquedula* L. Baloldali csüd egy fiatal példánytól.
4. *Fuligula nyroca* (GÜLD.) Ide tartozhatik egy 6 cm. hosszú jobboldali ulna s egy ujjperc.
5. *Vanellus vanellus* (L.) Egy csüd.
6. *Crex crex* (L.) Egy csüdtöredék.
7. *Scolopax rusticola* (L.) Egy humerus és egy index.
8. *Gallus domesticus* L. Legalább hat öreg és négy fiatal csontjai, nevezetesen: 5 csüd, 4 fiatal, még három osztatú tarsus, epiphysisek nélkül, 3 tibia, 6 femur, 3 humerus, 2 ulna, 8 radius, 5 metacarpus, négy gyenge coracoideum, 2 sérült villacsont (furcula) stb., mintegy 50 db.
9. *Perdix perdix* (L.). A fogoly a leggyakoribb a barlangban talált összes madarak közt, amennyiben legalább 21 példánytól kerültek csontok

elő. A meghatározott darabok közt 30 csüd (2 fiatal is), 2 tibia töredék, 8 felsőkarcson, 22 ulna, 6 radius, 39 metacarpus (21 baloldali), többnyire az ulnaris-ággal együtt, 2 furcula, 1 coracoideum, több csigolya, stb., mintegy 120 db. van.

10. *Coturnix coturnix* (L.) 1 tarsus, 1 tibia, 1 kis ulna, 1 coracoideum, 2 metacarpus.

11. *Turtur turtur* (L.) Ide tartozik 4 humerus, 2 ulna, 4 metacarpus, 1 tarsus, 3 coracoideum és 1 femur.

12. *Columba* sp. Több galambcsont (8 csüd, közte 5 jobboldali), 4 humerus, 2 ulna, 5 metacarpus, 1 index), melyek kisebbek a vadgalamb (*Col. oenas*) s a házigalamb (*Col. livia domestica*) csontjainál. ČAPEK vizsgálatai szerint ezek a csontok legjobban egyeznek a szirti galambbal (*Col. livia fera*), mely ma nálunk csak a tengerpart vidékén honos.

13. *Accipiter nisus* (L.) Egy metacarpus.

14. *Falco* sp.? Egy alsó állkapocs mellső része kisebb *Cerchneis tinnunculus*-ra vagy *C. vespertinus*-ra vonatkozatható.

15. *Syrnium aluco* (L.) Az erdei bagoly az egyetlen a baglyok közül, mely itt előfordul. Faunánkban egy egész és egy csonka csüd, 3 combcsont, 2 töredékes lábszár, 1 hollóorrson, 1 singsont, 2 csigolya s egy karomiz képviselik.

16. *Dendrocopus major* (L.) Egy tarsus és egy tibia.

17. *Colaeus monedula* (L.) A csókát 3 humerus (2 jobb, 1 baloldali) 2 femur, 1 ulnatöredék s egy metacarpus képviselik.

18. *Garrulus glandarius* (L.) Baloldali singsont s egy hollóorrson töredéke.

19. *Turdus pilaris* L. 1 humerus, 3 ulna, 1 metacarpus.

20. *Turdus merula* L. 3 humerus, 1 coracoideum, 1 metacarpus.

21. *Turdus musicus* AUCT. 1 humerus.

22. *Pyrrhula europaea* VIEILL. Egy alsó állkapocs mellső része révén biztosan meghatározható volt.

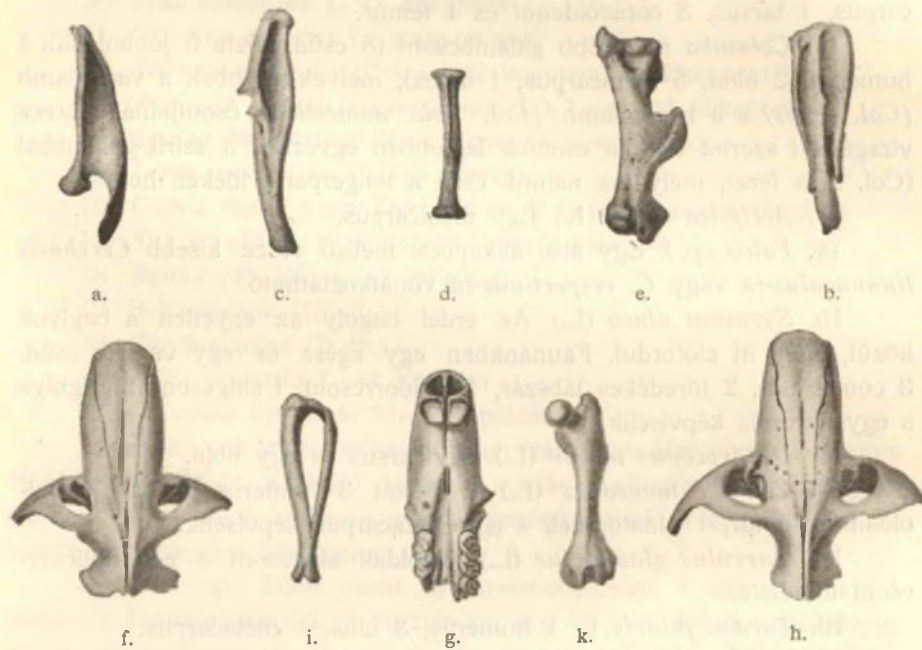
23. *Passer domesticus* (L.) A verebet egy alsó és egy felső állkapocs képviselik.

Néhány kisebb éneklő-madár csont meghatározhatatlannak bizonyult.

*

A fenti faunát tekintve, mindenekelőtt meg kell arról állapítanom, hogy az aligha ragadozó madarak útján jutott a barlangba. Utóbbiak fosszilis gomolyáira ugyanis a csontok helyenkénti sajátságos összece-menteződése s a nagyszámú apró, fényes kvarckavics rendkívül jellemző. Mindezekből itt semmiesem észlelhető. Ellene szól ennek a feltevésnek az is, hogy a ragadozó madarak s különösen a baglyok köpeteiben igen nagy számban előforduló pocok-, egér- és cickány-maradványok itt alig

egy-két darabbal szerepelnek. Feltűnő ellenben, hogy a kb. egyforma nagyságú hörcsög- és ürge maradványai ebben az üledékben a leggyakoribbak; holott ilyenek a ragadozó madaraktól összehordott faunában rendszerint ritkébbak. Megfontolandók végre az eléggé szép számú *Spalax*-maradványok is. A földi kutyák ugyanis tudvalevőleg földalatti életet élnek s minthogy vakok, csak a legritkább esetben jönnek fel a föld színére. Az az állat tehát, mely ez állatok csontjait a Legény-barlangban össze-

1. ábra. *Spalax hungaricus hungaricus* NEHRG a Legény-barlangból.

a = lapockacsont (scapula) oldalról; b = lapockacsont (scapula) felülről; c = singsont (ulna); d = orsócsont (radius); e = felső karsont (humerus); f = koponya felülről; i = az összenőtt sipesont (tibia) és szárkapocs (fibula); k = combcsont (femur). Valamennyi ábra természetes nagyságban. A f.) és h.) ábrákon az orrcsont befűződése jól látható. (Valamennyi rajzot term. után fest. HAZAI ALADÁR.)

hordta, ezek után valószínűleg túrni vagy ásni kényszerült. A legnagyobb valószínűség szerint rókáknak tulajdonítható ez a csonttelep, amelyhez — minthogy kisebb-nagyobb égetett csontdarabok is mutatkoznak benne — a praehistoricus ember is hozzájárulhatott hulladékaival. Ennek a feltevésnek a madárfauna sem mond ellent.

A felsorolt faunában a legnagyobb érdeklődésre tarthatnak igényt a szép számban előkerült *Spalax*-maradványok, melyek fajlag a Nagy-Alföldön s Erdély nyugati részeiben ma is élő *Spalax hungaricus hunga-*

ricus-hoz tartoznak. Ez az állat a Dunántul mai faunájából eddig nem ismeretes,¹⁾ miért is ez a praehistoricus előfordulás kétszeresen érdekes. Kétszeresen, mondom: azért, mert már az a körülmény is, hogy ezek a *Spalax*-maradványok barlangban találtattak, érdekes és ritka eset.

Ezideig tudtommal barlangból csak két *Spalax*-állkapocs ismeretes, a *Spalax Fritschi*-é, melyet NEHRING a Libanon nyugati lábánál fekvő Antelias-barlangból irt le s a melyet pleistocaenkorinak tartott és a *Sp. monticola anaticus*-é a Troja melletti Hissarlik barlang subfossilis üledékéből.²⁾ Legnevezetesebb azonban az, hogy MÉHELY LAJOS dr. muzeumi osztályigazgató úr, aki ezeket a maradványokat szives volt kérésemre megvizsgálni, a pilisszentléleki példányok koponyáinak orrcsontján a mai *Spalax hungaricus hungaricus*-sal szemben az orrcsont befűződése tekintetében bizonyos ősi bélyegeket konstatált, ami nemcsak a lassú, fokozatos átformálódás mellett újabb bizonyíték, de arra is vall, hogy ilyen észrevehető átalakulások a geologus fogalmai szerint aránylag rövid idő alatt (jelen esetben az alluviumban) is végbemehettek.

A fauna másik érdekes tagja a hiúz. Csak egy ujjperc képviseli ugyan, ezt azonban biztosan meghatározhattam. A hiúz, mely csak nem rég vált ismeretessé a Kis-Kárpátok és a Pilis-hegység pleistocaen faunájában³⁾, manapság hazánk területén, csak a Magas Kárpátokban, s a marosi és Erdélyi Havasok rengetegjeiben tanyázik. Ha figyelembe vesszük, hogy a XVIII. század vége felé GROSSINGER szerint⁴⁾ a hiúz Szatmár- és Abauj-vármegyék erdőségeiben is előfordult, úgy legkevésbé sem csodálkozhatunk azon, hogy ez az északi állat a praehistoricus időkben még a Pilis-hegységben is honos volt.

A barlang egyéb praehistoricus rétegeiben talált állati maradványok nem sok érdekeset nyújtanak. A legfigyelemre méltóbb egy medve ujjperc. A többi csont jobbára háziállatoktól (*Equus*, *Bos*, *Capra*, *Sus* stb.) származik, amelyekhez a praehistoricus ember vadászszákmányának (*Cervus*, *Cepreolus*, *Lepus*, *Vulpes*, *Felis* stb.) csontmaradványai járulnak.

¹⁾ MÉHELY LAJOS: A földi kutyák fajai. Budapest, 1909. 153—155. l.

²⁾ MÉHELY, i. h. 68. és 69. l.

³⁾ Mind a két helyről HILLEBRAND JENŐ dr. gyűjtése révén.

⁴⁾ BREHM; Állatok világa; I. 531. lap.

mit einem Flußtale in Zusammenhang und so haben wir auf die Verwendbarkeit der durch die reicheren Höhlenfunde gegebenen Altersbestimmungen hingewiesen, als wir die Höhlenniveaus mit den Flußterrassen in Übereinstimmung brachten. Damit läßt sich aber die palaeogeographische Entwicklung des komplizierten Netzes der ungarischen Flüsse Schritt für Schritt erforschen.

Diese Bedeutung der Höhlen hat auch Professor EUGEN V. CHOLNOKY in der Kommissionssitzung am 24. Februar 1911. gewürdigt mit einem Hinweis auf die Entwicklung der Hydrographie des Alföldes.

Mit diesen Zeilen habe ich nur die von Professor CHOLNOKY aufgeworfene Idee auf einen Spezialfall angewendet. Und damit kann sich den speleologischen Forschungen ein neueres, weites Gebiet eröffnen.

Budapest, 3. Januar 1913.

Die prähistorische Fauna der Legényhöhle bei Pilisszentlélek.

Von Dr. THEODOR KORMOS.

(Mit 1 Textfigur im ungarischen Text.¹⁾)

Der verdienstvolle ungarische Prähistoriker, Herr Direktor LUDWIG BELLA nahm mit Herrn Dr. OTTOKAR KADIĆ im Mai des Jahres 1911. in der Legényhöhle an der Westseite des Pilisberges während fast drei Wochen Ausgrabungen vor. Diese Arbeiten brachten zwar leider keine neueren Spuren des pleistozänen Urmenschen zutage, entbehren aber deshalb nicht der interessanten Resultate. Direktor BELLA stellt in seinem über die Grabungen erschienenen vorläufigen Bericht²⁾ auf Grund der Funde fest, daß die in Rede stehende Höhle in der Neolith-, Bronze- und Hallstatt-Periode, besonders aber während der letzteren wiederholt dem prähistorischen Menschen als Zufluchtsort gedient hat. Derselbe Bericht bringt auch eine Beschreibung der Höhle.

¹⁾ Erklärung der Textfigur. (Siehe im ungar. Text, Seite 110.) Fig. 1, *Spalax hungaricus hungaricus* NHRG aus der Legényhöhle. a = Scapula von der Seite betrachtet; b = Scapula von oben betrachtet; c = Ulna; d = Radius; e = Humerus; f = Schädel von oben betrachtet; i = Tibia und Fibula zusammengewachsen; k = Femur. Sämtliche Figuren in natürlicher Größe. An den Figuren f. und h. ist die Einschnürung des Nasale deutlich sichtbar. (Sämtliche Figuren nach der Natur gezeichnet von ALADÁR HAZAI.)

²⁾ BELLA LAJOS: Ujabb hazai barlangkutatások. Archaeologiai Értesítő XXXII. Band, Nr. 4, p. 361—365. 1912.

Auf die liebenswürdige Aufforderung des Herrn Direktor BELLA hin übernahm ich die Bearbeitung der in der Höhle gesammelten Fauna und möchte im Folgenden kurz über die Resultate dieser Arbeit berichten.

Nach den Beobachtungen der Herren BELLA und KADIĆ befand sich am Eingang der Höhle zu oberst eine dünne, grauschwarze Humusschicht und darunter eine 15—20 cm. mächtige rotgelbe Tonschicht (mit einer Feuerstelle.) Nach der Tiefe zu folgte sodann eine durchschnittlich 40 cm. dicke, mit Steingeröll untermischte Tonschicht, die außerordentlich viel Nagerknochen enthielt. Herr BELLA bemerkt, daß letztere zweifellos mit dem Gewölle von Vögeln in den Boden der Höhle gelangt seien. Unter dieser Schicht folgte grauer mit Geröll untermischter Ton, dann rötlicher Ton und zu unterst gelblicher fetter Ton, aus welchem in einer Tiefe von 1'30 m. unter der Oberfläche das Kieferfragment einer Bovidenart zum Vorschein gelangte.

Das größte Interesse beansprucht die Fauna der erwähnten „Nagerschicht,“ in der ich bisher folgende Arten bestimmen konnte :

1. *Homo*.
2. *Myotis myotis* BECHST.
3. *Talpa europaea* L.
4. *Putorius (Ictis) ermineus* L.
5. *Mustela martes* L.
6. *Felis catus* L.
7. *Lynx lynx* (L.)
8. *Citellus citellus* (L.)
9. *Glis glis* L.
10. *Mus musculus* L.
11. *Cricetus cricetus* L.
12. *Microtus arvalis* (PALLAS)
13. *Arvicola terrestris amphibius* (L.) LACEP.
14. *Spalax hungaricus* NHRG.
15. *Lepus europaeus* PALLAS.
16. *Capra* (sp.?) oder *Ovis* (sp.?)
17. *Sus scrofa* L.
18. *Equus caballus* L.
19. Froschknochen.
20. Ein Schlangenswirbel.
21. *Helix pomatia* L.
22. *Clausilia laminata* MTG.

Die Untersuchung der ebenfalls in dieser Höhle gefundenen zahlreichen Vogelknochen übernahm auf meine Bitte Herr Professor W. ČAPEK, der hervorragende Vogelosteologe zu Oslawan. Als Resultat

dieser Untersuchungen kann ich mit Genehmigung Herrn ČAPEK's folgende Vogelarten anführen:

1. *Anser* sp.
2. *Anas boschas* L.
3. *Anas querquedula* L.
4. *Fuligula nyroca* (GÜLD.)
5. *Vanellus vanellus* (L.)
6. *Crex crex* (L.)
7. *Scolopax rusticola* (L.)
8. *Gallus domesticus* L.
9. *Perdix perdix* (L.)
10. *Coturnix coturnix* (L.)
11. *Turtur turtur* (L.)
12. *Columba* sp.
13. *Accipiter nisus* (L.)
14. *Falco* sp.
15. *Syrnium alucio* (L.)
16. *Dendrocopus major* (L.)
17. *Colaeus monedula* (L.)
18. *Garrulus glandarius* (L.)
19. *Turdus pilaris* L.
20. *Turdus merula* L.
21. *Turdus musicus* AUCT.
22. *Pyrrhula europaea* VIEILL.
23. *Passer domesticus* (L.)

Bei der Betrachtung dieser Fauna muß ich vor allem feststellen, daß diese wohl kaum durch Raubvögel in der Höhle zusammengetragen wurde. Für die fossilen Gewölle der letzteren ist nämlich eine stellenweise eigenartige Verkittung der Knochen und die Anwesenheit von zahlreichen kleinen, glänzenden Quarzkieseln äußerst charakteristisch. Von all diesen Kennzeichen ist hier nichts zu sehen. Gegen die obige Annahme spricht auch noch der Umstand, daß die in dem Gewölle der Raubvögel und besonders der Eulen außerordentlich zahlreich vorkommenden *Microtus*-, *Mus*- und *Sorex*-Reste hier kaum durch ein-zwei Stücke vertreten sind. Auffallend ist hingegen, daß die Überreste des so ziemlich gleichgroßen Hamsters und Ziesels in dieser Ablagerung am häufigsten sind, wo doch diese Tiere in den von Raubvögeln zusammengetragenen Faunen gewöhnlich seltener sind. Zu erwägen sind endlich auch die in ziemlich beträchtlicher Zahl vertretenen *Spalax*-Überreste. Die Blindmäuse führen bekanntlich ein unterirdisches Leben, sind der

Sehkraft verlustig gegangen und kommen nur in den seltensten Fällen an die Erdoberfläche empor. Das Tier, welches ihre Knochen in der Legényhöhle zusammengeschiebt hat, war somit wahrscheinlich gezwungen, nach ihnen zu wühlen oder zu graben. Aller Wahrscheinlichkeit nach ist dieses Knochenlager Füchsen zuzuschreiben; da darunter auch kleinere und größere angebrannte Knochenstücke gefunden wurden, mag auch der prähistorische Mensch mit seinen Abfällen zur Vermehrung desselben beigetragen haben. Mit dieser Annahme steht auch die Vogelfauna nicht im Widerspruch.

Das größte Interesse in der angeführten Fauna beanspruchen die in beträchtlicher Anzahl zum Vorschein gelangten *Spalax*-Überreste, die der im Nagy-Alföld und im den westlichen Teilen von Erdély auch gegenwärtig noch lebenden Art *Spalax hungaricus hungaricus* angehören. Aus der rezenten Fauna des Dunántul ist diese Art bisher nicht bekannt¹⁾, sodaß ihr prähistorisches Vorkommen von doppeltem Interesse ist, u. zw. aus dem Grunde, weil bereits der Umstand, daß diese *Spalax*-Reste in einer Höhle gefunden wurden, ein interessanter und seltener Fall ist.

Bisher sind aus Höhlen meines Wissens nur zwei *Spalax*-Unterkiefer bekannt, und zwar *Spalax Fritschi* aus der Anteliashöhle am westlichen Fuße des Libanon, von NEHRING beschrieben und für pleistozän erklärt, und *Sp. monticola anaticus* aus den subfossilen Ablagerungen der Hissarlikhöhle bei Troja.²⁾ Am interessantesten ist aber der Umstand, daß Herr L. v. MÉHELY, Sektionsdirektor des ungarischen Nationalmuseums, der so liebenswürdig war, diese Überreste auf meine Bitte zu untersuchen, am Nasale der Exemplare von Pilisszentlélek gegenüber dem heutigen *Spalax hungaricus hungaricus* in Hinsicht der Einschnürung des Nasenbeins gewisse primitive Charaktere konstatieren konnte, was nicht allein ein neuerer Beweis der langsamen kontinuierlichen Umbildung ist, sondern auch darauf hinweist, daß derartige augenfällige Veränderungen bereits innerhalb einer nach geologischen Begriffen verhältnismäßig kurzen Zeit (in unserem Falle im Alluvium) Platz greifen können.

Ein zweites interessantes Glied der Fauna ist der Luchs. Dieser ist zwar nur durch eine einzige Phalange vertreten, doch war diese sicher zu bestimmen. Der Luchs, welcher erst unlängst in der pleistozänen Fauna der kleinen Karpaten und des Pilisgebirges bekannt geworden ist³⁾, haust gegenwärtig in Ungarn nur in den Hohen Karpaten und in den Wildnißen der Maroser und Erdélyer Alpen. Zieht man in Betracht,

¹⁾ MÉHELY LAJOS: A földi kutyák fajai. Budapest, 1909. p. 153—155. In deutscher Sprache erschienen in: Mathem. und naturwissensch. Berichte aus Ungarn. 1912.

²⁾ MÉHELY, op. cit. p. 68 u. 69.

³⁾ An beiden Orten von Dr. EUGEN HILLEBRAND gesammelt.

daß gegen Ende des XVIII. Jahrhunderts nach GROSSINGER's Angaben¹⁾ dieses Tier in den Waldungen der Komitate Szatmár und Abauj noch gefunden wurde, so darf man sich nicht verwundern, daß dieses nördliche Tier in den prähistorischen Zeiten auch noch im Pilisgebirge heimisch war.

Die in den übrigen prähistorischen Schichten der Höhle gefundenen Tierreste bieten nicht viel Interessantes. Am beachtenswertesten noch ist eine Bärenphalange. Die übrigen Knochen stammen meistens von Haustieren (*Equus, Bos, Capra, Sus* etc.), zu denen noch die Knochentüberreste der Jagdbeute des prähistorischen Menschen (*Cervus, Capreolus, Lepus, Vulpes, Felis* etc.) hinzukommen.

Die Höhlen des Öregkő bei Bajót im Komitat Esztergom.

Von EMERICH G. BEKEY.

Eine der interessantesten unter den etwa 40 bisher bekannten Höhlen der Umgebung von Budapest ist die Höhle am Öregkő bei Bajót. Östlich von der Ortschaft Bajót im Komitat Esztergom erhebt sich ein schöner, isolierter Berg des Gerecsegebirges, der 374 m. hohe Öregkő, dessen scharfer Kamm N—S-lich streicht. Die sanfte westliche, gegen die Ortschaft zu gerichtete Lehne des Berges ist an Stelle der früheren Waldungen mit Weingarten bedeckt, während die Ostlehne steil, wandförmig abgebrochen ist; hier sind Dachsteinkalk-Schichten aufgeschlossen.

An diesem steilen Abbruche erblickt man hoch oben über dem Tale schon von weitem den dreieckigen, weiten Eingang einer Höhle. Der Eingang liegt 20 m. unter dem Kamme, 100 m. über dem Öregkőalja genannten Tale und blickt gegen Nordosten. Der Höhleneingang ist etwa 10 m. hoch, ebenso breit, die Höhle selbst 30 m. lang. Sie ist durchwegs leicht gangbar, innen weit, hallenartig. Die Sohle der Höhle ist eben, jedoch bis auf eine gewisse Strecke nach innen mit Gesteinstrümmern bedeckt. Die Höhle wird nämlich als Steinbruch benützt und schon ist ein ansehnlicher Teil des Einganges zerstört.

Im letzten Drittel der im Verfall begriffenen Öregkőhöhle bei Bajót befindet sich ein mächtiger, 6 m. weiter runder Schlot, der oben am

¹⁾ BREHM's Tierleben. Bd. I. p. 531. (Ungarische Ausgabe.)